

AMATEUR TUINDERS VERENIGING KWEKLUST

opgericht op 13 november 1952

koninklijk erkend op 10 mei 1957

Onderwerp: Zienswijze Ontwerp-Omgevingsvisie
Datum: 04 september 2021

Geachte heer, mevrouw,

Bijgaand biedt Amateur Tuinvereniging (ATV) Kweeklust, mede namens Amateur Tuinvereniging (ATV) Toepad en Volkstuinvereniging (VTV) Nut en Genoegen, de drie tuinverenigingen die zijn gelegen in De Esch, gemeente Rotterdam, hun gezamenlijke zienswijze aan met betrekking tot de Ontwerp-Omgevingsvisie van de gemeente Rotterdam.

Met vriendelijke groet,
namens de bovenvermelde drie tuinverenigingen,

B.J. de Wilde

Voorzitter ATV Kweeklust

Zienswijze op de Omgevingsvisie Rotterdam 'De Veranderstad'

Introductie

Dit is de zienswijze van de drie volkstuinparken ATV Kweeklust, ATV Toepad en VTV Nut en Genoegen in De Esch (Kralingen) op de Ontwerp-Omgevingsvisie van de gemeente Rotterdam. Het is een lokale toespitsing van de ingediende zienswijze van AVVN, de landelijke koepel van volkstuinparken (zie bijlage). De drie volkstuinparken in De Esch zijn lid van de AVVN. Ook onderschrijven wij de zienswijze van de Stichting Volkstuinbelangen Rijnmond die op de Ontwerp-Omgevingsvisie is uitgebracht.

De zienswijze is als volgt opgebouwd:

1. Kern van de zienswijze van AVVN
2. Specifieke kenmerken van de volkstuinparken in De Esch en trends
3. Positie van de volkstuinen in de omgevingsvisie en zienswijze op Verstedelijking
4. Opmerkingen en vragen over de Oeververbinding
5. Slotwoord over nader onderzoek en uitwerkingsopgaven.

1. Kern van de zienswijze van AVVN

Aan de zienswijze van de AVVN kan het volgende worden ontleend (citaat):

"De focus op de meerwaarde van de volkstuinparken gaat echt veel verder dan de recreatieve functie en (het streven naar, red.) het intensief gebruik: De natuurlijke functie van deze gebieden is minstens net zo belangrijk, zeker als de constatering (in de omgevingsvisie) dat een biodivers, gezond en goed bereikbaar landschap in de stad randvoorwaardelijk is om prettig te leven in Rotterdam. U (gemeente Rotterdam) wil groenstructuren verbinden om aantrekkelijke routes te creëren en om de biodiversiteit te vergroten. Volkstuinparken zijn hiervoor bij uitstek fantastische stepping stones."

AVVN haalt in haar zienswijze de conclusies van een Europees onderzoek (COST Action TUI201 UrbanAllotment Gardens in European Cities) aan. Twee conclusies springen in het oog:

- Samen tuinieren is belangrijk voor de grootstedelijke samenleving vanwege versterking van de sociale cohesie, voedselvoorziening, educatie, klimaat-regeling en stedelijke biodiversiteit.
- Samen tuinieren heeft economische voordelen zoals besparen op kosten van de gezondheidszorg en gratis dan wel tegen aanzienlijk lagere kosten op onderhoud van (semi)openbare ruimte.

De AVVN vraagt tot slot aan de gemeente om de volkstuinparken niet alleen te beoordelen op hun recreatieve functie maar ook hun bijdragen aan het ecologisch netwerk, aan de sociale cohesie, aan het beperken van de gevolgen van klimaatverandering, aan het verminderen van (stedelijke) hittestress, aan hun positief effect op de gezondheid en aan hun bijdrage aan een groene leefomgeving mee te wegen. Kortom, de volkstuinparken vervullen op meerdere onderdelen de perspectieven van het gemeentelijke omgevingskompas.

De drie volkstuinparken in De Esch onderschrijven deze vraag van AVVN van harte.

2. Specifieke kenmerken van de volkstuinparken in De Esch

VTV Nut en Genoegen, Kralinger Esch 15:

- opgericht in 1939
- 32 tuinen en bescheiden verenigingsgebouw
- rust in een verborgen schat met veel oude grote bomen .
- verrassend wandellaantje met verscheidenheid aan diverse soorten tuinen
- trend in ledenbestand)* : stabiel ledenbestand met wachtlijst

ATV Kweeklust, Toepad 85:

- opgericht in 1952
- 110 tuinen en ruim verenigingsgebouw met gemeenschappelijk groen en eigen parkeerplaatsen
- lange wandelpaden langs verscheidenheid aan diverse soorten tuinen w.o. moestuinen
- rust en ruimte in overzichtelijk terrein
- trend in ledenbestand)*: zich verjongend en divers ledenbestand met wachtlijst (inmiddels is aanmelden niet meer mogelijk vanwege een te lange wachtlijst)

ATV Toepad, Toepad 55:

- opgericht in 1969
- 82 tuinen, een verenigingsgebouw met bar en tuinwinkel en eigen parkeerplaatsen
- meerdere wandelpaden langs verscheidenheid aan diverse soorten tuinen w.o. moestuinen
- rust en ruimte in overzichtelijk terrein
- trend in ledenbestand)*: zich verjongend en divers ledenbestand met wachtlijst.

) Het ledenbestand van de drie volkstuinparken bestaat voor het overgrote deel uit Rotterdammers van de Rechter Maasoever.*

Groene ecologische waarden:

- VTV Nut en Genoegen vormt een groene ecologische buffer tussen het Kralingse Zwembad en de woonbebouwing in de Herman Bavinckdriehoek.
- De 'cluster' van ATV Kweeklust, de Joodse begraafplaats en ATV Toepad vormt voor fauna en flora (inclusief tussenstopplaats voor fauna) een uniek geheel, ontstaan aan het Toepad over een periode van meer dan 50 jaar. Verplaatsen van deze parken naar elders laat dit unieke karakter definitief verloren gaan.

3. Positie volkstuinparken in de Omgevingsvisie en zienswijze op Verstedelijking

In de omgevingsvisie worden de volkstuinparken tot onderzoeksgebieden verklaard. Ze worden door de gemeente gerangschikt onder gebieden met extensief ruimtegebruik, die intensiever gebruikt zouden moeten worden, of, als dit niet lukt, verplaatst zouden moeten worden naar gebieden die buiten de verstedelijkingsopgave liggen.

Zoals ook de AVVN in haar algemene zienswijze benadrukt, vormen de specifieke volkstuinparken in De Esch méér dan recreatieve gebieden met extensief ruimtegebruik door relatief weinig mensen. Immers, de ecologische, sociale en educatieve meerwaarden zijn minstens zo belangrijk voor een groen en prettig woon- en leefklimaat in De Esch en omgeving. Het gaat er dan om dat de volkstuinten slim opgenomen worden in groene netwerken en eventuele woningbouwprojecten. De besturen van de volkstuinparken in De Esch zijn daarom van mening dat zij van de gemeente mogen vragen om bij de uitwerking van de omgevingsvisie in gebiedsplannen hiermee terdege rekening te houden. En om de kaart op bladzijde 144 daarop aan te passen.

Daarbij komt dat de wachtlijsten nu al lang zijn (die trend zette zich al in vóór 'corona') en dat de behoefte aan een volkstuin, zeker in geval van woningverdichting in de vorm van gestapelde appartementen, naar verwachting alleen maar zal toenemen.

Overigens zijn de besturen van de drie volkstuinparken uiteraard bereid om met hun leden mee te denken over aanvaardbare vormen van intensiever en inclusief gebruik van de parken. Dit vergt wel tijd en vraagt om faciliteiten in de zin van veiligheid, aanpassing van huishoudelijke reglementen en samenwerking met bijvoorbeeld onderwijs- en/of zorginstellingen. Een eerste stap is al gezet: in het seizoen zijn alle drie de parken overdag openbaar wandelgebied.

4. Opmerkingen en vragen over de Oeververbinding

In de omgevingsvisie is de geplande multimodale oeververbinding tussen Kralingen-De Esch en Feijenoord een cruciaal onderdeel. Dit roept bij de besturen van de drie volkstuinparken in De Esch de volgende vragen op:

- Wat betekent multimodaal? Een verbinding voor metro of tram en voetgangers en fietsers? Of ook voor autoverkeer? Dit laatste zou in strijd zijn met alle mooie ambities die de gemeente verwoordt in de omgevingsvisie zoals: verminderen van de dominantie van auto's in de stad (niet alleen in de binnenstad maar ook in de zogenaamde vitale wijken, zie blz.144), aanpakken van lucht- en geluidsbelasting en betere leefkwaliteit in wijken.
- Koerst de gemeente op een tunnel of een brug?
- Wat blijft er over van de omgevingsvisie en de verstedelijkingsopgave als de oeververbinding er, om welke redenen dan ook, niet kan komen?

In de omgevingsvisie is de (aanvoer naar de) oeververbinding op bladzijde 144 op kaart gezet. Zoals het is ingetekend (via de Kralingse Zoom) is er voor de volkstuinparken weinig aan de hand (behalve extra lucht- en geluidsbelasting). Echter, onlangs is in het kader van MIRT de Nota Kansrijke Oplossingen gereedgekomen. Daarin staan diverse oplossingen beschreven en afgebeeld, die de komende periode nader worden onderzocht. Sommige van die oplossingen, zowel brug- als tunnelvarianten, lopen dwars door of nipt langs ATV Kweeklust en/of ATV Toepad.

Dit zijn voor de besturen van deze volkstuinparken onbestaanbare varianten die alleen al om ecologische redenen sterk ontraden moeten worden. Het probleem is nu dat de besturen van de volkstuinparken, evenals de bewoners van De Esch, hierover geen zienswijze kunnen uitbrengen. Dit kan pas in de loop van 2022 wanneer de uiteindelijke voorkeursvariant wordt gekozen. Deze onvolkomenheid roept de volgende vragen op:

- Hoe heeft het bestuurlijk zover kunnen gebeuren dat de participatie van burgers, instellingen en verenigingen zo versnipperd in tijd mogelijk wordt gemaakt?
- Waarom worden hieraan in de omgevingsvisie geen woorden gewijd en geen toelichting op gegeven?
- Waarom is er geen ambtelijke en bestuurlijke afstemming tussen MIRT/oeververbinding en Omgevingsvisie?
- Hoe moeten straks, als de gemeenteraad de omgevingsvisie gaat vaststellen, de belangen worden afgewogen? En hoe kunnen burgers, instellingen en verenigingen hierop hun democratische invloed uitoefenen?

Dit ad hoc beleid van de gemeente overziend, menen de besturen van de drie volkstuinparken in De Esch dat het gerechtvaardigd is om het vaststellen van de omgevingsvisie uit te stellen tot eind 2022, met het doel om de besluitvorming over de verstedelijkingsopgave en de oeververbinding in samenhang te laten verlopen.

5. Slotwoord over nader onderzoek en uitwerkingsopgaven

In de omgevingsvisie wordt op bladzijde 147 bij 'uitwerkingsopgaven' aangegeven dat er voor wat betreft volkstuinparken onderzocht gaat worden hoe die parken intensiever en inclusief gebruikt kunnen worden. Bij punt 3 is al aangegeven dat de besturen van de Volkstuinparken in De Esch, evenals de AVVN, bereid zijn om hieraan mee te werken.

Maar hoe ziet de gemeente dat voor zich? Ofwel: hoe kunnen de besturen en gemeente hierbij samenwerken? Welke criteria zijn relevant? En wat is het tijdspad?

De besturen stellen voor om hierover op korte termijn met u in overleg te treden en afspraken te maken.

Bijlage:

Zienswijze Omgevingsvisie AVVN

Datum: 17 augustus 2021
Ons Kenmerk: 70276FF20210817
Uw kenmerk/brief:
Onderwerp: Zienswijze Omgevingsvisie

Gemeente Rotterdam
T.a.v. Stadsontwikkeling, Ruimte, Wonen & Milieu
Per e-mail: omgevingsvisie@rotterdam.nl

Geacht college,

Met veel belangstelling hebben wij, AVVN samen natuurlijk tuinieren (AVVN), de ontwerp-Omgevingsvisie Rotterdam gelezen. Bij ons zijn 25 Rotterdamse tuinverenigingen aangesloten. Wij zien voor hen en hun tuinenparken veel perspectief in een veranderend Rotterdam. Met al hun potenties kunnen de volkstuinparken een belangrijke schakel vormen voor de stad. Onder volkstuinieren verstaan wij zowel volkstuinen als nutstuinen.

De rijke geschiedenis van de stad Rotterdam is verbonden met de lange geschiedenis van volkstuinen in Rotterdam. Al in de zeventiende eeuw ontstonden de eerste volkstuincomplexen in Rotterdam, laanorganisaties genaamd. Net als de stad hebben ook de volkstuinen zich ontwikkeld en ontwikkelen zij zich nog steeds.

U formuleert een kompas met vijf perspectieven. Hieraan kunnen volkstuinparken een wezenlijke bijdrage leveren. Het unieke van de volkstuinparken is, dat ze zowel fundamentele functies voor Rotterdammers kunnen vervullen als ook een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan uw klimaat- en biodiversiteitsdoelstellingen.

Uit een groot Europees onderzoek (COST Action TU1201 Urban Allotment Gardens in European Cities - study of urban allotment gardens and their relevance for urban sustainable development), waaraan wetenschappers uit 31 landen deelnamen, zijn onder meer de volgende conclusies gekomen:

- ✓ Vormen van samen tuinieren, zoals volkstuinieren, zijn belangrijk voor de grootstedelijke samenleving (zoals Rotterdam) vanwege de versterking van de sociale cohesie, voedselvoorziening, educatie, klimaatregeling en stedelijke biodiversiteit.
- ✓ Ze bieden ruimte voor vrije tijd, creëren ecologische zones, verminderen het stedelijk hitte-eiland effect, beschermen bodem en water door infiltratie te vergroten en wegspoeling te verkleinen en houden bodemvruchtbaarheid en waterkwaliteit in stand.

- ✓ Door de toename van bevolking en bevolkingsdichtheid kunnen deze vormen van samen tuinieren ook de kwaliteit van leven in bepaalde wijken vergroten.
- ✓ De volkstuinparken vormen een belangrijk deel van het stedelijke groene netwerk, die versnipperde habitats in de stad aan elkaar linken (stepping stones) en stedelijke flora en fauna bevorderen. Het ervaren van biodiversiteit kan therapeutische effecten hebben en daarmee het menselijk welzijn vergroten.
- ✓ Volkstuinparken kunnen met het juiste beheer dienen als plaatsen voor specifieke wilde dier- en plantsoorten buiten hun oorspronkelijke habitat, en als genenbanken van traditionele soorten die verloren dreigen te gaan en die waardevol zijn voor de gemeenschap en stedelijke geschiedenis.
- ✓ Samen tuinieren kan menselijke verscheidenheid en sociale interactie linken aan biodiversiteit; daardoor vergroot tuinieren de biodiversiteits-gerelateerde gemeenschapswaarden in de stad.
- ✓ Samen tuinieren heeft **economische voordelen** zoals het besparen op de kosten van de gezondheidszorg en gratis dan wel tegen aanzienlijk lagere kosten onderhoud van (semi) openbare ruimte.

Volkstuinparken variëren in omvang en vaak wordt gedacht dat deze uitsluitend door een kleine groep inwoners worden gebruikt. Niets is minder waar.

Rotterdam heeft ongeveer 45 volkstuinparken met ruim 5.200 tuinen die naar schatting door zo'n 15.000 tot 20.000 Rotterdammers met grote regelmaat direct worden gebruikt. Tuinieren is een echte familiebezigheid en per tuin zijn er bijna altijd meerdere gebruikers. Deze groep maakt intensief gebruik van de voorziening. De vraag naar volkstuintuinen is enorm en bijna alle verenigingen hebben lange wachtlijsten.

Daarnaast zijn de volkstuinparken als deel van de openbare ruimte overdag voor iedereen toegankelijk. Verenigingen organiseren ook activiteiten voor zowel de eigen gebruikers als voor buurtbewoners. De mogelijkheden voor het medegebruik van volkstuinparken door andere groepen is groot. Om deze nog beter te benutten is het van belang dat verenigingen mee denken en meepraten. Om eventuele veranderingen op het gebied van recreatief medegebruik binnen een volkstuinpark succesvol te kunnen implementeren, moet voldoende draagvlak bij de tuinders aanwezig zijn. Ondersteuning bij een veranderingsproces door de gemeente Rotterdam is dan belangrijk. Meer openheid kan voor mensen bedreigend overkomen. Daarom is het belangrijk dat ook samen met de volkstuintuinders naar de veiligheid wordt gekeken.

De focus op de meerwaarde van de volkstuinparken gaat echt veel verder dan de recreatieve functie en het intensief gebruik. De natuurlijke functie van deze gebieden is minstens net zo belangrijk, zeker als we uw constatering dat een biodivers, gezond en goed bereikbaar landschap in en rond de stad randvoorwaardelijk is om prettig te kunnen leven in Rotterdam en de regio. U wilt groenstructuren verbinden voor aantrekkelijke routes en om de

biodiversiteit te vergroten. Volkstuinparken zijn hiervoor bij uitstek fantastische stepping stones.

U concludeert dat de biodiversiteit in Rotterdam onder druk staat. Uw ambitie om de biodiversiteit in en rondom Rotterdam te vergroten is door u vastgelegd in de vijf hoofdkeuzes. Hierbij merkt u op dat het realiseren van deze ambitie op alle schaalniveaus aandacht vergt om daadwerkelijk te komen tot het herstellen, behouden en versterken van de biodiversiteit. Volkstuinen zijn bij uitstek geschikt om een belangrijke bijdrage te leveren aan het bereiken van deze ambitie.

Zowel in Rotterdam als elders in Nederland hebben volkstuinparken bewezen dat ze een belangrijk zo niet onmisbaar onderdeel zijn om flora en fauna in de stedelijke omgeving een kans te geven. Volkstuinparken, die al decennialang op dezelfde locatie liggen hebben volwassen groen, wat nodig is voor een bloeiende flora en fauna.

Tuinverenigingen, soms met wat begeleiding, hebben aangetoond dat hun parken kunnen worden omgevormd tot waardevolle ecologische gebieden, die in de stedelijke groenstructuur een vaste en beschermde plek verdienen. Zij brengen natuur dicht bij de stadsbewoners en betrekken hun omgeving hierbij. Wij hebben hier ruim voldoende voorbeelden van in bijvoorbeeld steden als Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Leiden, Groningen en Ede.

Nederland heeft 50 volkstuinparken die het Nationaal Keurmerk Natuurlijk Tuinieren mogen voeren. De verenigingen die deze parken beheren zorgen niet alleen voor meer biodiversiteit in de stedelijke omgeving, zij geven ook voorlichting aan omwonenden en betrekken hen waar mogelijk bij hun parken.

In de Omgevingsvisie geeft u het volgende aan:

“Recreatieve voorzieningen, zoals parken, volkstuinen, plezierhavens, speeltuinen, scouting en kinderboerderijen zijn van belang voor een prettige woon- en leefomgeving. We willen dat meer mensen van deze voorzieningen gebruik kunnen maken en dat ze inclusiever zijn. Dit vraagt om gedeeld gebruik van deze voorzieningen. In sommige gebiedsontwikkelingen moeten we voor volkstuinen onderzoeken of deze in de huidige vorm kunnen blijven bestaan of dat ze op andere manieren kunnen worden gebruikt.”

In Rotterdam is het onderhoud van de volkstuinparken goed geregeld, door vrijwilligers en in zelfwerkzaamheid via de tuinverenigingen en door de Stichting Volkstuinen in Nederland. Een hoog niveau van onderhoud dat in financieel opzicht niet door de gemeente zelf kan worden opgebracht.

Zoals wij al aangaven hebben volkstuinen voor Rotterdam veel meer dan alleen een recreatieve functie. Zij vervullen voor meerdere onderdelen van de perspectieven van uw

kompas een functie. Wij vragen u dan ook om de volkstuinten niet uitsluitend op hun recreatieve waarde te beoordelen, maar ook de bijdrage aan het ecologisch netwerk, de sociale functie, bijdrage aan het beperken van de gevolgen van klimaatverandering onder meer door het verminderen van hittestress en waterbeheer, het positief effect op de gezondheid en de bijdrage aan een groene leefomgeving mee te wegen. Volkstuinten hebben veel te bieden aan Rotterdam en de Rotterdammers.

TOT SLOT

De volkstuintparken zijn leefgemeenschappen waar, net als in de stad, een grote diversiteit aan culturen en nationaliteiten samen tuint. Leefgemeenschappen die ongeacht nationaliteit, leeftijd e.d. samen een belangrijk stuk groen in Rotterdam beheren. Het is meer dan waard om door het materiële heen te kijken en te zien hoe bijzonder en waardevol deze veelzijdige samenlevingen op volkstuintparken zijn en om te herkennen hoe Rotterdammers met totaal uiteenlopende achtergrond en er samen hun passie voor tuintieren delen en uitoefenen.

AVVN is een samenwerkingsverband van meer dan 200 tuintverenigingen, waarvan 25 uit Rotterdam. Samen hebben zij een schat aan kennis, informatie en ervaring opgebouwd. Of het nu gaat om organisatiestructuren, het begeleiden van veranderingsprocessen bij tuintverenigingen of het overdragen van kennis op het gebied van recreatief medegebruik en natuurlijk tuintieren en natuurlijk beheer en onderhoud van volkstuintparken. Deze kennis en ervaring stellen wij graag ter beschikking van u om samen met onze verenigingen te kijken hoe deze pareltjes verder tot wasdom kunnen komen.

Met vriendelijke groet,
AVVN samen natuurlijk tuintieren

Monique Bollen,
Directeur